

Sloboda
Radost
Blagost
Poziv

S Isusom Svjedoci Protiv struje
Posegni za Kristom
Izazovi **Brak** periferije

Franjine riječi

Mladi

predgovor mons. Mijo Gorski

Ljubav

Konkretno

Ne zaboravite

sanjati

Budite hrabri

Plivati uzvodno

Najprije

slušati

Salesiana

Nakladnik i copyright:

© 2016 by SALESIANA d.o.o.
Omiška 8, Zagreb
salesiana@salesiana.hr
www.salesiana.hr

Za sve tekstove Svetog Oca

© 2016 Liberia Editrice Vaticana
Città del Vaticano

Za nakladnika: Mihovil Kurkut

Odabrao i uredio: Mihovil Kurkut

Prijevod: Anto Stojić

Lektura: Katica Majdandžić-Stupac

Grafička priprema: Salesiana d.o.o.

Grafičko oblikovanje korica: Marko Đurin

Tisak: Denona d.o.o., Zagreb

ISBN 978-953-205-144-5

Franjine riječi

Mladi

Predgovor: mons. Mijo Gorski

SALESIANA

Zagreb, 2016.

Umjesto predgovora

Dragi mladi prijatelji!

Kada sam prije tri godine, 2013., na Svjetskom danu mladih u brazilskom velegradu Riu, susreo svetog oca Franju, bio sam iznenađen i oduševljen. Način na koji je komunicirao s gotovo tri milijuna mladih hodočasnika iz cijelog svijeta, njegova neposrednost u govoru, njegovo točno dijagnosticiranje problema i hrabrost da ih iznese javno, jednostavno, bez obzira na to što će neki biti zbunjeni, a mnogi pogođeni, unijeli su jedan novi duh u Katoličku crkvu, drukčiju percepciju papinske službe. Otkako je papa Franjo sjeo na Petrovu stolicu u Rimu, ne prestaje iznenađivati svijet.

Njegova neposrednost osvaja. Nema formalnih gesta i susreta. Nema kurtoaznih riječi zbog protokola. Jednostavan i neposredan u razgovoru,

otklonio je barijeru i zid iza kojega smo se često skrivali – formalizam. Doista, formalizam ubija duh, jer sprječava kreativni život; formalizam nam nameće šablone, a život uvijek teče i izvan okvira; ne da se strpati i zatvoriti u baštinjene ili dogovorene forme. Mladost ne podnosi formalizam, i to je bez sumnje jedan od razloga zašto su nastupi pape Franje vama mladima privlačni.

Papa Franjo jasno i nedvosmisleno dijagnostičira probleme svijeta, ali i probleme naše Crkve. Ne ustručava se javno upozoriti na njih, pokazati procese i djelatnike koji nanose štetu Katoličkoj crkvi ili koji upropaštavaju čovječanstvo. Možda su tim njegovim postupcima mnogi zatečeni i ostali zbunjeni. Možda se čuju komentari kako neke stvari treba rješavati iza zatvorenih vrata. No papa Franjo je svjestan Isusovih riječi: *Istina će vas osloboditi*. Ne bježite od Istine koja se zove Krist, ni od svoje istine, ni od istine svijeta. Ona je pokatkad bolna, ali uvijek je spasonosna. Papa Franjo zna da volite beskompromisnost, jasna načela, jasnu podjela između onoga što je dobro i onoga što je zlo, zato vam se na taj način i obraća.

Na tome temelji svoj poziv svim mladim ljudima ovoga svijeta, poziva sve koji žele čuti njegov glas, najprije nas koji smo dio jedne, katoličke i apostolske Crkve, da iziđemo iz svojih okvira u kojima se osjećamo sigurno i udobno, da iziđemo na vjetrometinu svijeta, na suvremene trgove i mjesta suočavanja. Papa ne prestaje izazivati u nama osjećaje koji nam ne daju mira, moramo reagirati. Neposredan u govoru i razgovoru s mladima, djevojkama i mladićima, gotovo da provocira tražeći odgovor, reakciju, djelovanje. Ne dopušta nam da zaspimo ili da budemo zadovoljni u osrednjosti. Želi da svaka djevojka i svaki mladić koji se diči imenom našega Spasitelja, Isusa Krista, prođe zemljom ne kao milijardita kopija i broj u statistici, nego kao neponovljiva osoba koja zauzeto čini dobro, svijetli svjetlom evanđelja gori željom za promjenom na bolje, kako nam to u svojoj pjesmi govori naš hrvatski pjesnik Izidor Poljak: *Kuda koračam, hoću da bacam snopove zlate svjetlosti.*

Marom vrijednih salezijanaca, koji su brižno sabrali govore i razgovore s mladima, imate priliku na jednome mjestu čitati ono što vam je

papa Franjo progovorio. Ne ustručavajte se čitati i jednom i dva puta, ne bojte se riječi Svetog Oca, koji želi da budete odgovorni i svjesni krojači svoje budućnosti.

Draga djevojko, dragi mladiću! Uzmi i čitaj, čitaj i razmišljaj, razmišljaj i moli, moli i djeluj. Na to te poziva papa Franjo u ovoj knjizi. Zapravo, na to te, po papi Franji, poziva Isus Krist. Ne oglušiti se!

Sve vas srdačno pozdravljam.

Vaš biskup

✠ MIJO

Slobodni u kulturi privremenoga

Dobra večer!

Zahvaljujem mons. Fisichelli na uvodnim riječima i na njegovu cjelokupnom radu. Učinio je mnogo. Hvala mu ne samo za ovo nego i za sve što čini i što će još učiniti u Godini vjere. Hvala lijepa! Mons. Fisichella je rekao nešto, ne znam je li tako, ali prihvaćam riječ, rekao je da ste svi vi odlučili svoj život *zauvijek* predati Kristu! Sada plješćete, slavite, jer ste u svadbenom raspoloženju... Ali kad završi medeni mjesec, što se događa? Čuo sam jednog sjemeništara, vrijednog sjemeništara, koji je govorio kako želi služiti Kristu, ali na deset godina, a onda će početi novi život... To je opasno! Slušajte me dobro. Svi mi, mi stariji također, pod velikim smo utjecajem

kulture privremenoga, a to je opasno, jer nitko se ne želi dati zauvijek. Ja ću u brak dokle bude išlo. Ja ću biti časna sestra na neko vrijeme. Idem probati pa ću vidjeti. Idem u sjemenište, možda budem svećenik, ali vidjet ću kako će sve to završiti. Kod Isusa to ne vrijedi. Ja ne krivim vas. Krivim ovu kulturu privremenoga koja sve nas tlači i zbog čega je teško donositi konačne odluke. U moje vrijeme to je bilo mnogo lakše, jer je kultura promicala konačne izbore bilo da je riječ o ženidbi ili o posvećenom životu i svećeništvu. Ali konačne odluke u naše vrijeme nije lako donositi. Mi smo žrtve kulture privremenoga. Želio bih da imate na umu ovo pitanje: Kako mogu biti slobodan, kako mogu biti slobodna pred kulturom privremenoga? Trebamo naučiti zatvarati vrata svoje intimne ćelije iznutra. Neki svećenik, dobar svećenik, koji je mislio da nije dovoljno dobar jer je bio ponizan, osjećao je da je grešan, ali se molio Blaženoj Djevici Mariji ovako (reći ću to na španjolskom jer zvuči kao mala pjesmica): »Esta tarde, Señora, la promesa es sincera. Por las dudas, no olvide dejar la llave afuera.« (»Ove večeri, Majko, obećanje je iskreno.

Ali, za svaki slučaj, nemoj zaboraviti ostaviti ključ ispred vrata.«) To se kaže kad se misli na ljubav prema Djevici Mariji, to se kaže Gospi. Ali kad netko uvijek ostavlja ključ vani, što mu se može dogoditi? Ne ide. Moramo naučiti zatvarati vrata iznutra! Ali ako nisam sigurna, ako nisam siguran, uzet ću si vremena, a kada sam siguran – u Isusa, razumije se, jer bez Isusa nitko nije siguran! – kad se osjećam siguran! – kad sam siguran, zatvaram vrata. Jeste li razumjeli? Što je kultura privremenoga?

Radost susreta s ljubavlju

Kad sam ulazio, pogledao sam ono što sam si napisao. Htio sam vam reći nešto o radosti. Posvuda gdje su posvećeni – sjemeništarcima, redovnicima, redovnicama, mladi – vlada radost, tu je uvijek radost! To je radost svježine, radost što se ide za Isusom. To nije radost koju daje svijet, to je radost koju daje Duh Sveti. Radost postoji, ali odakle dolazi? U subotu navečer dolazim doma i poći ću na ples sa svojim starim prijateljima. Raduje li se tomu, recimo, jedan sjemeništarcu? Da ili ne?

Neki će reći: radost dolazi od stvari koje posjedujemo, i to će onda biti posljednji model mobitela ili motor ili najnovija marka automobila... Kažem vam stvarno da je meni zlo kad vidim svećenika ili časnu sestru u autu najnovije proizvodnje. Ne možemo tako! Nije u redu! Zamislite sada: Ali, oče, znači da se moramo voziti biciklom? Dobar je bicikl! Mons. Alfred vozi se na biciklu, on se može voziti na biciklu. Znam da je auto potreban. Pokretni smo i obavi se mnogo raznih poslova, ali uzmite neki skromniji automobil. Ako poželiš ono najljepše, pomisli koliko djece umire od gladi, samo to. Radost ne dolazi od stvari koje posjedujemo. Drugi kažu da radost dolazi od ekstremnih iskustava koja nas maksimalno uzbuđuju. Mladi danas vole sve što im diže adrenalin. Vole se odjenuti po najnovijoj modi, vole poći u diskoklubove i plesnjake. Ne kažem da tamo idu časne sestre, govorim općenito. Ima i onih koji uživaju kad mijenjaju djevojke ili dečke. Mogli bismo tako nabrajati unedogled.

Sve to stvara nesigurnost u ljubavi. U »ljubavi na probu« ništa nije sigurno. Svi ste vi u nepo-

srednom dodiru s tom stvarnošću koju ne možete ignorirati.

Znamo da to može zadovoljiti neke naše želje, trenutno nam ugoditi, ali u biti je to površinsko raspoloženje, trenutni zanos, no ne silazi dublje. Nije nutarnja radost i ne čini nas uistinu sretnima. Radost nije trenutni osjećaj, radost je nešto drugo!

Prava radost ne dolazi od stvari, od posjedovanja. Prava radost dolazi od susreta, od odnosa s drugima. Ona se rađa iz osjećaja da smo prihvaćeni, da nas razumiju; ona dolazi iz razumijevanja i ljubavi, i to ne iz trenutnog interesa, nego iz susreta s osobom. Radost je dar susreta! To je osjećaj koji daje netko tko kaže: »Ti si mi važan«, i to ne ostane samo na riječima. To je prava stvar... Upravo to nam želi reći Bog. Kad vas zove, Bog vam kaže: »Ti si mi važan, volim te i računam s tobom.« Upravo to Bog kaže svakomu od nas i to je izvor naše radosti. Radost trenutka kada me je Isus pogledao, kad sam to osjetio i shvatio, pronšao sam izvor i tajnu radosti. Kad osjetim da me Bog ljubi, da za njega nisam broj, nego osoba, da me je on osobno pozvao da budem svećenik,

redovnik, redovnica, to nije ponajprije moj, nego njegov izbor. Uvijek sam se bojao sjemeništarca ili novakinje koji kažu: »Ja sam odabrao taj put.« Ne sviđa mi se to! Nije tako! Zapravo, mi se odazivamo nekomu tko nas je s ljubavlju pozvao. Taj poziv je u meni kao blagi nemir dok ne kažem svoj da. Tu Božju ljubav osjetimo u molitvi, ali i po mnogim drugim znakovima i ljudima koje možemo susresti na životnom putu. Radost susreta s njime u njegovu pozivu ne dopušta da se zatvaramo. Štoviše, traži da se otvorimo za služenje Crkvi. Sveti je Toma govorio: »Bonum est diffusivum sui« – nije odveć teško razumjeti latinski! – »Dobro se samo po sebi širi.« Tako se širi radost. Nemojte se ustručavati pokazati da ste odgovorili na Božji poziv, da ste izabrali ljubav i da svjedočite njegovo evanđelje služeći Crkvi. To je prava i zarazna radost, ona se širi... ide dalje. Sasvim je drukčije kad susretneš odveć ozbiljnog, čak tužnog, sjemeništarca ili novakinju; uvijek pomisliš da tu nešto nije u redu! Nema Gospodinove radosti, nema radosti služenja, radosti susreta s Isusom, koja te nosi drugima da im navijestiš Isusa. Toga nedostaje! Na tuž-

nim licima nema svetosti. Sveta Terezija je rekla (ovdje je velik broj Španjolaca koji poznaju sv. Tereziju): »Svetac koji je žalostan, jest žalostan svetac!« Doista, jadan je to svetac. Kad susretnes sjemeništarca ili svećenika, časnu sestru ili novakinju s dugim, tužnim licem, kao da si ga prekrio mokrom krpom – da se smrzneš – odmah vidiš da tu nešto nije kako treba! Molim vas lijepo: ne pojavljujte se nigdje kisela i tužna lica! Gledajte malo svećenika, kažem svećenika, a mislim i na sjemeništarca ili časnu sestru. Kad su smrknuti, vi obično kažete: »Pa to je za psihijatriju.« Može se dogoditi... Da, može i to biti, ima i onih koji obole... Ali općenito govoreći nije riječ o psihijatriji. To je problem nezadovoljstva, zar ne? Pa da! A gdje je središte tog nezadovoljstva? To je problem celibata. Objasniti ću: vi sjemeništarci, sestre, posvećeni, vaša ljubav prema Isusu, velika ljubav, vaše srce pripada Isusu i zbog toga polažete zavjet čistoće. Ali zavjet čistoće ili djevičanstva ne završava činom polaganja zavjeta. To je početak puta na kojem se dozrijeva, dozrijeva, dozrijeva, prema pastoralnom očinstvu, pastoralnom majčinstvu. Kad svećenik nije otac u svojoj

zajednici, kad sestra nije majka onima s kojima radi, postanu tužni. U tome je problem. Zato vam kažem: korijen tuge u pastoralu je u pomanjkanju očinstva i materinstva, a to je posljedica lošeg življenja posvećenja koje bi nas trebalo voditi k plodnosti. Nije moguće da svećenik ili časna sestra budu neplodni: nije to katolički! Ljepota našeg posvećenja je radost, radost...

*»Propovijedajte evanđelje uvijek,
a ako je potrebno i riječima«*

Ali ja ne bih želio rastužiti ovu svetu časnu sestru (*obratio se starijoj sestri u prvom redu*) iza ograde. Jadna, stisnuta je sa svih strana, ali ima vedro lice. Baš mi je drago da vidim Vaše lice, sestro! Vi možda imate lijep broj godina posvećenog života, ali Vaše su oči lijepe, Vi se smiješite, Vi se ne tužite na teret svojih godina... Kad naidete na primjere kao što je ovaj, znajte da su ti svećenici i te časne sestre radosni zato što su plodni, daju život, život, život... Daju život koji nalaze u Isusu! U Isusovoj radosti, tu nema mjesta tugovanju, to je pastoralna plodnost.

Da bismo bili radosni svjedoci evanđelja, moramo biti vjerodostojni. Evo, to je druga riječ koju vam želim uputiti – vjerodostojnost. Isus se znao obrušiti na licemjere, na one koji misle dvostruko, koji imaju – da budem jasan – dva lica. Mladima nije teško govoriti o vjerodostojnosti, jer svi oni žele biti vjerodostojni. Svima se gadi kad naiđu na svećenike ili na časne sestre koji nisu vjerodostojni!

To je odgovornost prije svega odraslih, odgojitelja. Odgovornost vas odgojitelja koji ste ovdje: mladima treba dati primjer poštenja. Želimo li da mladi budu poštteni? Budimo sami poštteni! U protivnom, Gospodin će nam reći ono što je rekao narodu Božjem o farizejima: »Činite ono što vam kažu, ali ne i ono što oni čine.« Vjerodostojnost i poštenje!

Vi također, kad na vas dođe red, nastojte ići tim putem. Mislim na ono što je tvrdio sv. Franjo Asiški: Krist nas je pozvao da propovijedamo evanđelje i riječima. On kaže ovako: »Propovijedajte evanđelje uvijek, a ako je potrebno i riječima.« Što to znači? Propovijedajte evanđelje vjerodostojnim životom, živite pošteno. U svi-

jetu u kojem živimo, bogatstvo čini mnogo zla ljudima. Potrebno je da mi svećenici, časne sestre također i svi mi, svjedočimo svojim siromaštvom. Kad vidiš da je odgojnoj ustanovi – župi ili bilo kojoj prisutnosti – najvažniji novac, to nije dobro! To je nepošteno! Moramo biti pošteni, vjerodostojni. Zato činimo ono što je rekao sv. Franjo: propovijedajmo evanđelje svojim primjerom, a onda i riječima. Ljudi trebaju čitati evanđelje ponajprije iz našega života. Ne treba se tu plašiti svojih nedostataka, koje nastojimo popraviti, ni svojih granica, koje Gospodin poznaje. Velikodušno dopuštamo da on u nama djeluje. Ne plašiti se nedostataka, ograničenja, a dodao bih – ni grijeha.

*Imali tko bez grijeha,
neka digne ruku! Nitko!*

Htio bih sada znati jednu stvar: Ima li ovdje u dvorani netko tko nije grešan, tko nema grijeha? Neka digne ruku! Neka slobodno digne ruku! Nitko! Svi grijesimo! A kako se ja nosim sa svojim grijesima? Savjetujem vam ovo: Budite iskreni s ispovjednikom. Uvijek. Recite mu sve, ne bojte

se. »Oče, sagriješio sam!« Prisjetite se Samarijan-ke koja je govoreći svojim mještanima o Mesiji rekla: »Rekao mi je sve što sam učinila«, a svi su poznavali život te žene. Ispovjedniku treba uvijek reći istinu. Iskrenost je uvijek dobra, ona nam svima pomaže da budemo ponizni. »Znate, oče, dogodilo mi se ovo, učinio sam ono, mrzio sam.« Bilo što... Uvijek reći istinu, ništa ne skrivati, ništa napola, jer ti razgovaraš s Isusom, koji je u osobi ispovjednika. Isus poznaje istinu. On ti uvijek oprašta! Isus samo želi da mu kažeš ono što on već zna. Budite jasni! Tužno je kad susretneš sjemeništarca ili sestru koji se danas ispovijeda ovdje, sutra ide drugome, pa opet trećemu i *hodočasti* od ispovjednika do ispovjednika da prikrije svoju istinu. Otvorenost! Isus sluša tvoje grijehе. Budite otvoreni pred Isusom u ispovjedniku! To je prava milost. »Oče, sagriješio sam! Učinio sam to i to...« Sve ispovjedi! Gospodin će te zagrliti, poljubiti će te i reći: »Idi i ne griješi više!« A ako se vratiš? Učinit će isto. Ja to govorim iz iskustva. Susreo sam velik broj posvećenih osoba koje padaju u zamku licemjerja i nedostatka otvorenosti. Reći: »Učinio sam to i to.« Biti ponizan.

Treba usvojiti stav onog carinika koji je stajao u dnu hrama: »Učinio sam ovo, učinio sam ono...« Gospodin će te opravdati, to čini on, a ne ti! Jeste li razumjeli? Tamo gdje je bio grijeh nadmoćno izobiluje milost! Otvorite vrata milosti, budite otvoreni!

Sveci i učitelji duhovnoga života kažu da je koristan, čak nenadomjestiv, dnevni ispit savjesti. Što se to događa s mojom dušom? Jesam li otvoren s Gospodinom i s ispovjednikom, s duhovnim vođom. To je jako važno!

*Riječi pape Franje na susretu sa
sjemeništarcima, novacima i novakinjama,
Dvorana Pavla VI., subota, 6. srpnja 2013.*

Kronološki popis tekstova

Riječi pape Franje na susretu sa sjemeništarcima, novacima i novakinjama, Dvorana Pavla VI., subota, 6. lipnja 2013.

Govor pape Franje učenicima isusovačkih škola u Italiji i Albaniji, Dvorana Pavla VI., petak, 7. lipnja 2013.

Apostolsko putovanje u Rio de Janeiro u povodu 28. svjetskog dana mladih, Homilija pape Franje, Copacabana, Rio de Janeiro, četvrtak, 25. lipnja 2013.

Apostolsko putovanje u Rio de Janeiro u povodu 28. svjetskog dana mladih, Susret pape Franje s mladima Argentine u katedrali sv. Sebastijana, Rio de Janeiro, četvrtak, 25. lipnja 2013.

Apostolsko putovanje u Rio de Janeiro u povodu 28. svjetskog dana mladih, Križni put s mladima, govor pape Franje, Copacabana, Rio de Janeiro, petak, 26. lipnja 2013.

Apostolsko putovanje u Rio de Janeiro u povodu 28. svjetskog dana mladih, Govor pape Franje na bdjenju s mladima, Copacabana, Rio de Janeiro, subota, 27. lipnja 2013.

Apostolsko putovanje u Rio de Janeiro u povodu 28. svjetskog dana mladih, Susret s volonterima, Copacabana, Rio de Janeiro, nedjelja, 28. lipnja 2013.

Govor pape Franje predstavnicima nacionalnih nogometnih ekipa Italije i Argentine, Dvorana Clementina, utorak, 13. kolovoza 2013.

- Govor studentima i profesorima koledža »Seibu Gakuen Bunri Junior High school di Saitama, Tokyo« (Japan), Dvorište sv. Damasa, srijeda, 21. kolovoza 2013.*
- Pozdrav mladim hodočasniciima iz biskupije Piacenza-Bobbio, Vatikanska bazilika, srijeda, 28. kolovoza 2013.*
- Pastoralni posjet Cagliariju, Govor pape Franje na susretu s mladima, Cagliari, nedjelja, 22. rujna 2013.*
- Pastorani posjet Asizu, Riječi pape Franje na susretu s mladima Umbrije, Trg bazilike Santa Maria degli Angeli, Asiz, petak, 4. listopada 2013.*
- Govor pape Franje zaručnicima koji se pripremaju za brak, Trg sv. Petra, petak, 14. veljače 2014.*
- Govor pape Franje sudionicima susreta koji organizirao Talijanski sportski centar, Trg sv. Petra, subota, 7. lipnja 2014.*
- Pozdrav pape Franje mladima Rimske biskupije koji tragaju za duhovnim pozivom, Vatikanski vrtovi, subota, 28. lipnja 2014.*
- Susret pape Franje s ministrantima njemačkoga jezičnog područja, utorak, 5. kolovoza 2014.*
- Apostolsko putovanje pape Franje u Republiku Korejuu povodom proslave azijskog Dana mladih, Govor pape Franje na susretu s mladima Azije, svetište Solmoe, petak, 15. kolovoza 2014.*
- Videokonferencija putem interneta pape Franje sa studentima umreženim u Scholas na pet kontinentata, Sinodalna dvorana, četvrtak, 4. rujna 2014.*
- Apostolsko putovanje pape Franje u Tursku, Pozdrav mladim izbjeglicama koje prate salezijanci, katedrala Duha Svetoga u Istanbulu, nedjelja, 30. studenoga 2014.*
- Apostolsko putovanje pape Franje u Šri Lanku i na Filipine, Govor pape Franje na susretu s mladima, sportsko igralište Sveučilišta svetoga Tome u Manili, nedjelja, 18. siječnja 2015.*

- Pastoralni pohod pape Franje Pompejima i Napulju, *Govor pape Franje na susretu s mladima na obali Caracciolo*, Napulj, subota, 21. ožujka 2015.
- Susret pape Franje sa zajednicama Kršćanskog života (CVX) i misionarskom ligom studenata Italije*, Dvorana Pavla VI., četvrtak, 30. travnja 2015.
- Apostolsko putovanje u Sarajevo (Bosna i Hercegovina), *Govor pape Franje na susretu s mladima*, Nadbiskupijski centar za pastoral mladih »Ivan Pavao II.«, subota, 6. lipnja 2015.
- Pripremljeni predani govor pape Franje na susretu s mladima*, Nadbiskupijski centar za pastoral mladih »Ivan Pavao II.«, Sarajevo, subota, 6. lipnja 2015.
- Apostolsko putovanje pape Franje na Kubu, *Govor pape Franje mladima u Kulturnom centru »Otac Félix Varela«*, Havana, nedjelja, 20. rujna 2015.
- Apostolsko putovanje u Keniju, *Govor pape Franje na susretu s mladima*, Stadion Kasarani, Nairobi (Kenija), petak, 27. studenoga 2015.
- Apostolsko putovanje pape franje u Ugandu, *Govor pape Franje na susretu s mladima*, Kololo Air Strip, Kampala (Uganda), subota, 28. studenoga 2015.
- Apostolsko putovanje pape Franje u Srednjoafričku Republiku, *Pripremljeni govor pape Franje*, Katedralni trg, Bangui (Srednjoafrička Republika), nedjelja, 29. studenoga 2015.
- Apostolsko putovanje pape Franje u Srednjoafričku Republiku, *Govor pape Franje, svjedočanstva mladih i početak bdjenja*, Katedralni trg, Bangui (Srednjoafrička Republika), nedjelja, 29. studenoga 2015.
- Apostolsko putovanje pape Franje u Srednjoafričku Republiku, *Pripremljeni govor pape Franje*, Katedralni trg, Bangui (Srednjoafrička Republika), nedjelja, 29. studenoga 2015.

Apostolsko putovanje pape Franje u Meksiko, *Govor pape Franje na susretu s mladima*, Stadion »José Maria Morelos y Pavón«, Morelia, utorak, 16. veljače 2016.

Izvanredni jubilej milosrđa, Jubilej za mlade, *Homilija pape Franje*, Trg svetog Petra, nedjelja, 24. travnja 2016.

Poruka pape Franje za 31. svjetski dan mladih 2016., Vatikan, svetkovina Uznesenja BDM, subota, 15. kolovoza 2015.

Apostolsko putovanje pape Franje u Poljsku u povodu 31. svjetskog dana mladih, *Govor pape Franje mladima*, Park Jordan u Błoniji, Krakov, četvrtak, 28. srpnja 2016.

Apostolsko putovanje pape Franje u Poljsku u povodu 31. svjetskog dana mladih, *Govor pape Franje mladima*, Park Jordan u Błoniji, Krakov, petak, 29. srpnja 2016.

Apostolsko putovanje pape Franje u Poljsku u povodu 31. svjetskog dana mladih, *Govor pape Franje na molitvenom bdjenju s mladima*, Campus Misericordiae, Krakov, subota, 30. srpnja 2016.

Apostolsko putovanje pape Franje u Poljsku u povodu 31. svjetskog dana mladih, *Homilija pape Franje*, Campus Misericordiae, Krakov, nedjelja, 31. srpnja 2016.

Sadržaj

MIJO GORSKI: Umjesto predgovora	5
Slobodni u kulturi privremenoga	9
Dobra škola uči plivati uzvodno	21
Posegni za Kristom	30
Molim vas, nemojte razvodnjavati vjeru u Isusa Krista	35
S Isusom na putu ljubavi i boli	38
Campus Fidei (Polje vjere)	44
U Bogu je obilje radosti	54
Vi možda toga niste svjesni, ali vi ste primjer	58
Najprije slušati, a onda govoriti: to je <i>blagost</i>	62
Drago mi je biti s vama, vi znate ići protiv struje	64
Gospodin je naša snaga	68
Obitelj, rad, poziv i poslanje... ..	77

Priprava za kršćanski brak	88
Sport je odgojni put	98
O pozivu i pozvanima	103
Papa ministrantima	107
Otac koji nas uvijek čeka	113
Franjo u videokonferenciji: Gradite bolju budućnost	122
Budite hrabri, ne klonite duhom	127
Želim vam pokazati ljubav	130
Bog šutnje	139
Periferije i kršćanski stav	145
Televizija	154
Neka svi vide da ste kršćani	158
Nemojte zaboraviti sanjati	164
Želite li odgovoriti na izazove ili uzmičete pred njima?	171
Isus je naš Gospodin	178
S Isusom na drugu obalu	183
Pobjeđuje se jedino ljubavlju	187
Svjedoci radosti	190
Zagrlimo Krista	193
Osobna iskaznica kršćana: konkretna ljubav	201
Poruka pape Franje za 31. svjetski dan mladih 2016.	208

**APOSTOLSKO PUTOVANJE PAPE FRANJE U POLJSKU
U POVODU 31. SVJETSKOG DANA MLADIH**

Ceremonija primanja mladih	225
Križni put s mladima	232
Molitveno bdjenje s mladima	237
Sveta misa na Svjetskom danu mladih	249
Kronološki popis tekstova	259